

NORSK JOURNALISTLAG

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet
postmottak@fad.dep.no

19.04.2013

Deres referanse: 13/142

Vår referanse: 13-227

Høring - "Hindre for digital verdiskapning" (NOU 2013:2 Digitutvalget)

1. Innledning

Norsk Journalistlag (NJ) er organisasjonen for redaksjonelle medarbeidere og frilansere som har journalistikk som hovedyrke. Vi arbeider blant annet for å verne om ytringsfriheten, den redaksjonelle uavhengighet og medlemmenes journalistfaglige interesser. Vi har i overkant av 9600 medlemmer. NJ ivaretar medlemmenes opphavsrett overfor arbeidsgiver, staten og andre brukere gjennom kollektive avtaler og rettslig bistand i individuelle saker.

Vi viser til departementets høringsbrev av 17. januar i år, og vil konsentrere oss om to sider av Digitutvalgets rapport: For det første Del IV Immaterielle rettigheter og for det andre kapittel 7 Offentlig digitalisering.

Hovedpoengene i vår høringsuttalelse er at:

- **NJ støtter ingen av forslagene som fremsettes i Del IV om «Immaterielle rettigheter». Vi tar avstand fra premissene som legges til grunn, mener utvalget skaper et misvisende og snevert bilde av de immaterielle rettighetene, og overser samfunnsbetydningen av det opphavsrettslige system.**
- **Under kapittel 7 om «Offentlig digitalisering» støtter NJ derimot Digitutvalgets grunnprinsipp om at offentlig data må deles. Det samme gjelder utvalgets oppfatning om at kartdata og eiendomsinformasjon skal være offentlig og gratis. Vi er imidlertid uenig med utvalget som mener at lovbestemmelsene om viderebruk av informasjon har hatt «næringsutvikling» som primærformål, og at det derfor bør vurderes om bestemmelsene bør legges inn under åndsverkloven. Etter vår mening er det et alt for snevert syn kun å ha distributørene og tjenesteutviklernes behov i forgrunnen, og vi mener bestemmelsene må forbli i offentlighetsloven.**

2. Del IV Immaterielle rettigheter

Etter NJs oppfatning er Digitutvalgets behandling av opphavsretten skuffende lesning, og vi støtter ingen av forslagene som fremsettes i Del IV om «Immaterielle rettigheter».

Vi regner med at vi får rikelig anledning til å gå nærmere inn på konkrete endringsforslag når Kulturdepartementet legger frem varslet revisjon av åndsverkloven. På bakgrunn av at samtlige av Digitutvalgets opphavsrettsforslag etter vår mening legger til grunn uriktige, generelle premisser for sitt utvalgsarbeid, vil vi konsentrere oss om dette i denne høringsuttalelsen. Vi viser imidlertid til Kopinors uttalelse når det gjelder utvalgets påstander om vernetidsbestemmelsene, og Norwacos uttalelse vedrørende åndsverkloven § 12 om privatkopiering.

NJ mener utvalget gir et misvisende og snevert bilde av de immaterielle rettighetene, og overser samfunnsbetydningen av det opphavsrettslige system. Et karakteristisk utgangspunkt for Digitutvalgets arbeid er følgende setning på side 67:

«Over de siste årene har det (...) blitt vanskeligere å finne eksempler på at opphavsretten fremstilles som noe positivt for folk flest.»

Utvalget mangler etter NJs oppfatning den grunnleggende forståelsen for at opphavsretten omhandler beskyttelse av rettighetshavernes enerettigheter. Begrunnelsen er rettferdighets- og rimelighetshensyn: Den som skaper noe, skal også høste fruktene av det. Opphavsretten rekker så langt som den individuelle, skapende innsatsen når, og har derfor to sider: For det første den økonomiske ved å kunne kreve vederlag for at andre skal kunne fremstille eksemplarer av verket eller gjøre det tilgjengelig for allmennheten (åndsverkloven § 2). Den andre de ideelle rettighetene gjennom navngivelses- og respektretten som aldri kan overdras (lovens § 3). De immaterielle rettighetene er følgelig en forutsetning for at det skal gi mening å skape åndsverk som kan utnyttes i samfunnet, noe Digitutvalget etter vår oppfatning mangler forståelse for.

I forlengelsen av sitt syn på opphavsretten hevder Digitutvalget på side 65 at:

«Fra et tjenesteutviklingsperspektiv kan det (...) stilles spørsmål ved om ikke antallet forvaltningsorganisasjoner i seg selv, og det forhold at man må kontakte flere organisasjoner for å få klarert innhold av ulike kategorier, innebærer en fare for at utviklere av tjenester for digitalt innhold ikke tar seg bryet med å klarere bruken eller ikke lykkes med klarering.»

Også her overser utvalget etter NJs oppfatning at det nettopp er for å gjøre klareringsprosessen av verk enklere, at opphavsmenn og andre rettighetshavere har opprettet kollektive forvaltningsorganisasjoner. Avtalelisens finnes i alle de nordiske landene, og gjør det praktisk mulig nettopp for brukerne å få tilgang til en stor mengde verk gjennom én enkelt avtale, uten å risikere tilleggskrav fra rettighetshavere. Systemet innebærer i tillegg at rettighetshavere som ikke er medlem, omfattes av avtalen. De ulike forvaltningsorganisasjonene har også forskjellige roller. Det er ikke slik at én klareringsmodell passer for alle verkstyper og bruksområder, og det vil etter vår mening dermed være lite hensiktsmessig å opprette en felles rettighetsbørs for alle verk. NJ ønsker derfor fortsatt å være medlem både i Kopinor og Norwaco.

3. *Kapittel 7 Offentlig digitalisering*

Heldigvis er kapittel 7 om «Offentlig digitalisering» langt mer positiv lesning, og NJ støtter grunnprinsippet om at offentlig data må deles.

I den sammenheng trekker Digitutvalget på side 120 frem betydningen av at kartdata og eiendomsinformasjon skal være offentlig og gratis. Her kan NJ legge til at tinglysning er en offentlig registrering av en avtale mellom to parter om rettigheter og forpliktelser knyttet til fast eiendom, og har derfor nettopp til hensikt å gi avtalen rettsvern overfor utenforstående. NJ deler således oppfatningen om at tinglyste eiendomsoverdragelser må være informasjon som skal være gratis tilgjengelig for alle.

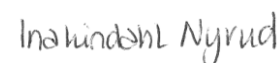
Personopplysningsloven § 7 har til hensikt å sikre journalisters behov for å samle, bearbeide og presentere personopplysninger. I denne unntaksbestemmelsen heter det følgelig at den alminnelige lovgivningen om behandling av personopplysninger hovedsakelig ikke er gjeldende i forhold til redaksjonell virksomhet. Hva angår denne bestemmelsens konkrete betydning for mediens innhenting og publisering av eiendomsinformasjon, er dette uttrykkelig drøftet av Personvernemnda i avgjørelsen om Budstikkas eiendomsbase (PVN-2007-03). Her heter det at ikke bare enkeltopplysninger i redaksjonelle artikler om omsatte eiendommer, er journalistisk virksomhet som må sikres. Også det å lage eiendomsbaser gjennom redaksjonell bearbeidelse med søkbar oversikt over samtlige eiendomsoverdragelser i for eksempel en kommune, er et journalistisk produkt som faller utenfor den alminnelige personvernlovgivningen. Den rettslige konsekvensen av dette i tilknytning til redaksjonell virksomhet om eiendomsinformasjon, er etter NJ mening at journalister har krav på alle typer gratis opplysninger fra grunnboken og matrikkelen, og skal kunne benytte alle mulige søkerfunksjonaliteter.

NJ er derimot uenig med Digitutvalget som på side 120 mener at lovbestemmelsene om viderebruk av informasjon har hatt «næringsutvikling» som primærformål, og at det derfor bør vurderes om bestemmelsene bør legges inn under åndsverkloven. Etter vår mening er det et alt for snevert syn kun å ha distributørene og tjenesteutviklernes behov i forgrunnen. Offentlighetslovens formål er å legge forholdene til rette for gjennomsiktighet «frå almenta», jf. lovens formålsbestemmelse i § 1, og her nevnes viderebruk av offentlig informasjon særskilt i siste setning. Vi hevder derfor at bestemmelsene må forbli i offentlighetsloven.

Med vennlig hilsen
for Norsk Journalistlag

Hege Iren Frantzen
nestleder

Ina Lindahl Nyrud
advokat